

Politička deklaracija nevladinih organizacija

UNECE Ministarska konferencija o starenju

20.-22. septembar 2017. Lisabon, Portugalija

Preambula

1. Mi, predstavnici organizacija okupljenih u NVO forumu došle smo iz čitavog UNECE regiona da učestvujemo u ocenjivanju Madridskog međunarodnog plana akcije o starenje (MIPAA) na njegovu petnaestogodišnjicu, kao i UNECE Regionalne implementacione strategije (RIS).
2. Pozdravljamo što nam je pružena mogućnost da raspravljamo o učinku koji je MIPAA imao na starije osobe u UNECE regionu. Iako prepoznajemo da MIPAA nije instrument ljudskih prava, uz zabrinutost zapažamo da njen veliki potencijal da podrži puni opseg ljudskih, političkih, socijalnih, ekonomskih i kulturnih prava starijih osoba ostaje neiskorišćen.
3. Iako prepoznajemo da su mnoge države UNECE regiona prolazile kroz tešku krizu poslednjih pet godina, NVO forum smatra da potencijal MIPAA da utiče na promene politika koje bi unapredile položaj starijih osoba nije bio korišćen u potpunosti. Insistiramo da fiskalna neizvesnost nije izgovor za neaktivnost.
4. Ocenjivanje Plana i njegovih ciljeva u periodu posle 2017. godine treba da se usredsredi na dovođenje punog opsega ljudskih prava starijih osoba u fokus Regionalne implementacione strategije za UNECE region. Povrh toga, obnavljanje posvećenosti implementaciji od strane UNECE država članica treba da bude zasnovano na najnovijim dostignućima Otvorene radne grupe za starenje (OEWG) koja se tiču zaštite ljudskih prava starijih.
5. NVO forum podržava preporuke date od strane Nezavisnog eksperta Ujedinjenih nacija za prava starijih osoba, gospođe Rose Kornfeld-Matte, da se uspostavi pravno obavezujući instrument, kao što bi bila međunarodna konvencija, kako bi se uklonile konkretne barijere sa kojima se stariji suočavaju u ispunjavanju svojih ljudskih prava; NVO forum takođe snažno podstiče države članice da iskoriste komplementarnost ova dva procesa kako bi ojačali ljudska prava starijih.
6. Mi dalje, pozivamo države članice da obezbede uključenost starijih u implementaciju mera vezanih za Agendu 2030 i Ciljeva održivog razvoja Ujedinjenih nacija, kao i da se u kreiranju svih politika vezanih za Agendu 2030 i implementaciju Ciljeva održivog razvoja, uključujući monitoring i evaluaciju koristi celoživotni pristup.
7. Takođe pozivamo države članice da implementiraju preporuke predstojeće 56. sesije Komisije za socijalni razvoj tokom trećeg pregleda i ocenjivanja MIPAA.

Preporuke NVO foruma:

Kako bi se potencijal MIPAA kao instrumenta za zaštitu ljudskih prava starijih ojačao, NVO forum državama članicama daje sledeće preporuke:

8. Obavezivanje na akciju nakon sintetizovanog izveštaja o implementaciji MIPAA u ECE regionu u periodu 2012.-2017. (Beleška Sekretarijata ECE/AC.30/2017/3).
9. Preduzimanje intenzivnih mera da se podigne svest, prepoznaju i eliminišu zanemarivanje, zlostavljanje i nasilje, pogotovo nasilje nad starijim ženama, udovicama i osobama sa demencijom, kao i da se kreiraju službe koje bi se bavile zaštitom starijih od zlostavljanja.
10. Razvoj politika koje će efikasno zabraniti svaku formu diskriminacije na osnovu godina, ejdžizam i omalovažavajuće ponašanje prema starijim osobama.
11. Iz rodne perspektive se suočiti sa konkretnim izazovima koje susreću stariji u pogledu pristupa: dobrima i uslugama; adekvatnim prihodima potrebnim za dostojanstven život; zaposlenju kome podlogu obezbeđuje celoživotno učenje; društvenim kontaktima i mrežama u sklopu borbe protiv usamljenosti i podsticanja socijalne participacije; pristupačnim, dostupnim i kvalitetnim uslugama zdravstvene zaštite i dugotrajnoj zdravstvenoj nezi u okviru univerzalne zdravstvene zaštite koja uključuje pun opseg prevencije, lečenja, rehabilitacije i palijativne nege.
12. Razvoj zajedničkih indikatora u kontekstu ciljeva MIPAA kako bi se procenio pozitivan učinak socijalnih mera na starije osobe, i kako bi se pratilo koji je stvarni učinak postojećeg MIPAA okvira na njihove živote, a što će pokazati kako političke mere pomažu u borbi protiv ejdžizma i obezbeđuju starijim osobama dostojanstven život i aktivno učešće u društvu.
13. Prepoznati i usvojiti preporuku Nezavisnog eksperta Ujedinjenih nacija za prava starijih osoba da se razvije obavezujući instrument kojim će se ukloniti konkretne barijere sa kojima se stariji susreću u ostvarivanju svojih ljudskih prava.
14. Uklanjanje barijera i ojačavanje glasa starijih i njihovih organizacija u okviru monitoringa i implementacije MIPAA (putem bolje transparentnosti i funkcionalnih mehanizama za konsultovanje), a kako bi se upotrebio puni potencijal MIPAA za izgradnju konsenzusa među svim zainteresovanim stranama o stvaranju inkluzivnog društva za sva životna doba koje neće nikoga ostaviti iza sebe.
15. Razvoj javnih politika za implementiranje UNECE poziva za razvoj strategija kojim treba da se zadovolje ekonomske, socijalne i zdravstvene potrebe starijih migranata i izbeglica.
16. Intenziviranje istraživanja i sakupljanja podataka na polju starenja i aktivno uključivanje starijih i mlađih osoba i njihovih organizacija u prevođenje rezultata ovih istraživanja u zajednički donesene političke odluke zasnovane na dokazima, a koje podržavaju društvo za sva životna doba.

Prepoznavanje potencijala starijih osoba

NVO forum poziva države članice da:

17. U potpunosti prepoznaju da starije osobe značajno doprinose društvu, nacionalnoj privredi, svojim porodicama i svojim zajednicama i da im nije u svakom trenutku potrebna pomoć.
18. Aktivno konsultuju starije osobe i uključe ih u kreiranje politika i strategija koje ih se tiču, da ih od samog početka procesa uključe u donošenje odluka, implementaciju i evaluaciju.
19. Prepoznaju mogućnosti koje se javljaju sa povećanim brojem osoba starijih od osamdeset godina koje i dalje u potpunosti učestvuju ili žele da doprinose društvu, u zajednicama i mestima u kojima su odabrale da žive, uzimajući u obzir da većina starijih osoba želi da nastavi da nezavisno živi u svojim domovima.
20. Vode borbu protiv ejdžizma kroz kampanje podizanja svesti uključujući, ali se ne iscrpljujući u doprinosu kampanji Svetske zdravstvene organizacije protiv ejdžizma. Ministarstva treba da stupaju u partnerske odnose sa civilnim društvom kako bi se kreirali programi obuke koji će pomoći u borbi protiv ejdžizma i ponižavajućeg odnosa u različitim profesijama, uključujući ali se ne ograničavajući na policiju, radnike u zdravstvenoj zaštiti, javne službenike i administraciju.

Podsticaj dužem radnom veku i izgradnja kapaciteta da se on omogući

21. Borba protiv stereotipa i starosne diskriminacije na tržištu rada kroz zakonodavstvo koje će zabraniti diskriminaciju na osnovu godina i kroz ojačavanje promocije različitosti u okviru radno aktivnog stanovništva: na nacionalnom nivou treba obezbediti sredstva za promovisanje svesti o vrednosti starijih radnika kako na radnim mestima tako i u društvu uopšte.
22. Kreiranje konkretnih ciljeva u procesu zapošljavanja vezanih za učešće starijih radnika na tržištu rada, kao i za učešće starijih radnika u programima celoživotnog učenja. Podsticanje edukativnih programa koji ističu potencijal starijih osoba.
23. Prepoznavanje vrednosti pružanja neformalne nege koju pružaju stariji radnici, a putem prepoznavanja prava neformalnih negovatelja, obezbeđivanja fleksibilnih uslova pružanja nege koji omogućuju odmor i kompenzaciju kako bi se izašlo u susret potrebama starijih radnika, posebno starijih žena.
24. Zaštita radnika svih životnih doba kroz primenjivanje pristojnih standarda rada, a koji obuhvataju pravila vezana za zdravlje i bezbednost, uključujući i emocionalne i socijalne rizike vezane za rad, kao i kroz unapređivanje preventivnih zdravstvenih mera kroz adaptiranje radnih mesta tako da odgovaraju potrebama radne snage koja je sve starija. Podrška inovativnom preduzetništvu koje traži nova rešenja za zapošljavanje starijih.
25. Poštovanje prava starijih osoba da rade, uključujući nakon odlaska u penziju ako to žele, jer će promenljive forme rada i bolje zdravstveno stanje učiniti duži radnik vek poželjnim za mnoge starije osobe u budućnosti. Podsticaj međugeneracijskim

pristupima u radu i podrška mogućnosti da starije osobe prenesu svoje veštine i znanja društvu i dolazećim generacijama.

26. Promovisanje fleksibilnijeg odlaska u penziju čime će starijim radnicima biti omogućeno da umanje broj radnih sati, ali da istovremeno ne izgube stečena prava na socijalnu zaštitu kao što su penziona i zdravstveno osiguranje; kreiranje mogućnosti da se kombinuju zaposlenje sa kraćim radnim vremenom i delimična penzija.

Obezbeđivanje dostojanstvenog starenja

27. Garantovanje adekvatnih penzija i prepoznavanje individualnog prava na penziju za sve kako bi se obezbedio dostojanstven život u starosti, a što uključuje osobe sa pauzama u karijeri, prevashodno žene koje su tokom karijere imale i obavezu da se staraju o članovima porodice.
28. Obezbeđivanje rodne jednakosti u kompenzaciji za rad i ravnopravnosti u razvoju karijere kroz mere kao što su investiranje u staranje o deci ili starijima kako bi se osigurala kompenzacija i adekvatan prihod u penziji za žene u budućnosti.
29. Uvođenje tranzicionih mera kako bi se razrešila neprihvatljiva, u ovom trenutku postojeća rodna razlika u iznosu penzija a koja pogađa starije žene.
30. Garantovanje adekvatnog minimalnog prihoda u starijem životnom dobu kako bi se potisnulo siromaštvo i predupredilo socijalno isključivanje; prepoznavanje minimalnih prihodnih šema kao što je minimalna penzija kao fundamentalnog ljudskog prava kojim će se obezbediti dostojanstvo i nezavisnost.
31. Promocija prava svih starijih osoba na dostojanstven život, fizičku i mentalnu dobrobit, slobodu i bezbednost. Treba uvesti standarde kvaliteta kojih će se pridržavati svi u sistemu pružanja usluga socijalne zaštite, zdravstvene zaštite i dugotrajne nege.
32. Obratiti posebnu pažnju na korenite promene koje se predviđaju u načinu pružanja nege i načinu učešća starijih u društvu, a uzimajući u obzir povećano korišćenje tehnoloških pomagala i robotike u životima starijih. Obezbediti da korišćenje novih tehnologija ne dovede do umanjenja nege koju pružaju druge osobe. Uključiti starije osobe u sve korake razvoja novih usluga, tehnologija i proizvoda, od njihove konceptualizacije do pristupa. Takođe obezbediti da one budu finansijski pristupačne.
33. Implementirati preporuke iz izveštaja Nezavisnog eksperta Ujedinjenih nacija o digitalizaciji i korišćenju robota i obezbediti da se korišćenje tehnoloških pomagala uskladi sa potrebama i preferencama starijih osoba.
34. Preduzeti mere da se unapredi prepoznavanje, obuka i plaćanje pružalaca nege kako bi se garantovalo da pružaoci, kao i osobe kojima je njihova nega i pomoć potrebna imaju dostojanstven život.
35. Unapređenje učešća starijih osoba u kliničkom testiranju lekova; podrška istraživanjima i merama bezbednosti u korišćenju lekova kako bi se unapredilo znanje vezano za njihovo korišćenje i efekte.

36. Dosezanje, informisanje i pružanje pomoći onim starijim osobama koje se nalaze u posebno ranjivom položaju i nisu u mogućnosti da ostvare svoja prava: veoma starim osobama, osobama sa invaliditetom i/ ili onim koje su izolovane od zajednice, starijim migrantima i izbeglicama. Preduzimanje mera da se one ojačaju kako bi aktivno učestvovala u životu svojih zajednica i u društvu generalno.
37. Obezbeđivanje starijim osobama da imaju ravnopravan pristup odgovarajućim uslugama i resursima pre, u toku i nakon vanrednih situacija izazvanih prirodnim uzrocima i drugih humanitarnih kriza u skladu sa preporukama Svetske zdravstvene organizacije i Programa razvoja kapaciteta za starije i osobe sa invaliditetom (ADCAP) kao i drugih izvora; prepoznavanje starijih kao vrednog resursa u odgovoru na vanrednu situaciju.
38. Prepoznavanje važnosti međugeneracijskih odnosa kroz pružanje mogućnosti kojima se podržava rast i razvoj međugeneracijske saradnje.
39. Angažovanje i saradnja sa starijim osobama i civilnim društvom kako bi se obezbedilo da obaveze prihvaćene na ovoj Ministarskoj konferenciji budu u potpunosti ispunjene; sazivanje sastanaka za planiranje na nacionalnom nivou na kojima će učestvovati stariji i organizacije civilnog društva kako bi se ove obaveze sprovele u delo i javno izveštavanje na nacionalnom i regionalnom nivou o rezultatima preduzetih akcija.